

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه قم

دانشکده آموزش‌های الکترونیکی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی

عنوان:

نقش زیست‌بوم ساحلی و دریایی در ارتکاب جرم و راه‌های پیشگیری از آن

استاد راهنما:

دکتر محمدعلی حاجی ده آبادی

استاد مشاور:

دکتر ابوالفتح خالقی

نگارنده:

مرتضی خلیفه

پاییز ۱۳۹۰

«فرم صورت جلسهی دفاع پایان نامه»

با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر «عجل الله تعالی فرجه شریف»

جلسه‌ی دفاعیه پایان نامه کارشناسی ارشد آقای مرتضی خلیفه به شماره دانشجویی ۸۷۶۳۲۰۵۵۱۷ کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی تحت عنوان **نقش زیست بوم ساحلی و دریایی در ارتکاب جرم و راههای پیشگیری از آن** با حضور استاد راهنما، استاد مشاور و هیأت داوران در محل دانشگاه قم در تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۳۰ تشکیل گردید.
در این جلسه پایان نامه با موفقیت مورد دفاع قرار گرفت و نامبرده نمره (با عدد) ۱۴/۵ و (با حروف) عالی بسیار خوب خوب قابل قبول غیر قابل قبول دریافت نمود.

نام و نام خانوادگی	سمت	مرتبه علمی	امضاء
دکتر محمد علی حاجی ده آبادی	استاد راهنما	استادیار	
دکتر ابوالفتح خالقی	استاد مشاور	استادیار	
جناب آقای اسماعیل آقابابایی	استاد ناظر	مربی	
جناب آقای روح الله اکرمی سراب	استاد ناظر	مربی	
دکتر روح اله دیانت	نماینده تحصیلات تکمیلی	استادیار	

مدیر تحصیلات تکمیلی

نام و امضا

معاون آموزشی دانشکده

نام و امضا

دانشکده آموزشهای الکترونیکی
قم ۲۳۹

۱۳۹۰/۱۲/۷

نشانی:

قم، جاده قدیم اصفهان

دانشگاه قم

کد پستی: ۳۷۱۶۱۴۶۶۱۱

تلفن: ۲۸۵۳۳۱۱

دورنویس:

معاونت آموزشی ۲۸۵۵۶۸۲

معاونت اداری ۲۸۵۵۶۸۶

معاونت دانشجویی ۲۸۵۵۶۸۸

تقدیم به:

پدر و مادرم به پاس زحمات بی دریغشان

و به برادران و خواهرم به خاطر همراهی

تقدیر و قدردانی

حمد و سپاس خدای را که توفیق کسب و دانش و معرفت را به ما عطا فرمود. در اینجا بر خود لازم می‌دانم از تمامی اساتید بزرگوار، به ویژه اساتید دوره کارشناسی ارشد که در طول سالیان گذشته مرا در تحصیل علم و معرفت و فضائل اخلاقی یاری نموده‌اند تقدیر و تشکر نمائم.

از استاد گرامی و بزرگوار جناب آقای دکتر محمدعلی حاجی ده آبادی که راهنمایی این جانب را در انجام تحقیق، پژوهش و نگارش این پایان‌نامه تقبل نموده‌اند نهایت تشکر و سپاسگزاری را دارم.

از آقای دکتر ابوالفتح خالقی به عنوان مشاور که با راهنمایی خود مرا مورد لطف قرار داده‌اند کمال تشکر را دارم.

همچنین از پرسنل اداره شیلات بندرانزلی و سازمان بنادر و دریانوردی استان گیلان، قضات محترم دادگستری شهرستان بندانزلی و رضوانشهر، ماهیگیران، سکنه نوار ساحلی استان گیلان که نهایت همکاری را داشته‌اند سپاسگزاری می‌نمایم.

چکیده

هر زیست‌بوم طبیعی در یک منطقه جغرافیای دارای ویژگی‌های خاص می‌باشد، که آن را از سایر زیست‌بوم‌های مجاور و غیرمجاور متمایز می‌نماید. ویژگی‌های خاص هر زیست‌بوم طبعاً باعث بروز و شکل‌گیری رفتارهای انسانی متناسب با آن محیط می‌شود. رفتارهای که در برخی از موارد آسیب و ضرر قابل ملاحظه‌ای به زیست‌بوم یا موجودات زنده ساکن در آن وارد یا قابلیت ورود آسیب را دارد. جهت جلوگیری از بروز رفتارهای آسیب‌رسان قانونگذاران این رفتارها را شناسایی و با تصویب قوانین جزایی اقدام به جرم‌انکاری می‌نمایند. در این پایان‌نامه دریا و ساحل حاشیه با رویکرد به دریای خزر و سواحل استان گیلان آن به عنوان زیست‌بوم خاص در یک منطقه جغرافیای در نظر گرفته و نقش انفعالی آن در بروز رفتارهای جرمانه بررسی گردید. در مواردی زیست‌بوم ساحلی و دریایی بر نرخ ارتکاب سایر جرایم تاثیر چشم‌گیری دارد، که این مسئله نیز مد نظر قرار گرفت. در این تحقیق جرایم دسته اول تحت عنوان جرایم اصلی و جرایم دسته دوم تحت عنوان جرایم فرعی (مرتبط) نامیده می‌شود. همچنین هر زیست‌بوم که خود متشکل از عوامل و موجودات طبیعی می‌باشد، سبب شکل‌گیری محیط‌های فرعی‌تر می‌شود. در زیست‌بوم ساحلی و دریایی استان گیلان می‌توان به محیط بندرانزلی، اسکله ماهیگیری کیشهر، دهکده ساحلی حاجی بکنده، هتل ساحلی سفیدرود و... اشاره نمود. هدف از نگارش پایان‌نامه حاضر شناسایی گونه‌های اصلی جرایم زیست‌بوم ساحلی و دریایی، علل افزایش نرخ این گونه جرایم، تحلیل جرم‌شناختی جرایم و ارائه راهکارهایی در راستای پیشگیری از بروز این جرایم می‌باشد. در این خصوص با مراجعه به کتاب‌خانه و سایت‌های اینترنتی و مطالعه کتب نظیر مجموعه قوانین جزایی و کتب منتشر در حوزه محیط زیست گونه‌های مختلف جرایم اصلی زیست‌بوم ساحلی و دریایی شناسایی، با مطالعات میدانی و مصاحبه با اشخاص درگیر نظیر مرتکبین، نیروی انتظامی، یگان حفاظت از منابع آبی و... . علل ایجاد و افزایش جرایم بررسی شد. نهایتاً از یافته‌های قبلی جهت تبیین نظریه‌های جرم‌شناختی و ارائه راهکارهای پیشگیرانه استفاده گردید.

کلید واژه: جرم، جرم‌شناختی، زیست‌بوم، ساحل، دریا، پیشگیری.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه.....
۲	۱- بیان مساله.....
4	۲- سوالهای تحقیق.....
۴	۳- فرضیه ها.....
۴	۴- پیشینه.....
۵	۵- ضرورت تحقیق.....
۵	۶- اهداف و کاربرد تحقیق.....
۵	۷- روش تحقیق.....
۵	۸- ساماندهی تحقیق.....
۶	۹- قلمرو مکانی و زمانی تحقیق.....
۶	۱۰- مشکلات تحقیق.....

فصل اول: کلیات (تعاریف)

۸	۱- زیست بوم.....
۹	۲- دریای خزر.....
۱۱	۳- ساحل.....
۱۲	۴- استان گیلان.....
۱۳	۵- بندر.....
۱۴	۶- آبی.....
۱۴	۷- نظریه و تبیین.....
۱۵	۸- پیشگیری.....
۱۵	۸-۱- معانی پیشگیر.....
۱۵	۸-۲- مفهوم موسع پیشگیری.....
۱۶	۸-۳- مفهوم مضیق پیشگیری.....

۱۷	۸-۴- انواع پیشگیری
۱۹	فصل دوم: گونه های جرایم زیست بوم ساحلی و دریایی
۲۱	مبحث اول: جرایم اصلی
۲۱	گفتار اول: جرایم مرتبط با دریا
۲۵	۱- آلوده نمودن عمدی دریا با مواد نفتی
۲۵	۲- آلوده نمودن غیر عمدی دریا با مواد نفتی
۲۶	۳- مطلع نمودن مقامات صلاحیتدار از آلودگی نفتی دریا برای نجات کشتی یا جان اشخاص و نشستی غیر قابل پیش بینی و معلول خرابی و
۲۷	۴- آلوده نمودن دریا با مواد غیر نفتی
۲۷	۵- آلوده نمودن دریا بدون توجه به ایجاد ضرر و آسیب به منابع آبی
۲۸	گفتار دوم: جرایم مرتبط با نوار ساحلی
۲۹	۱- تصرف اراضی مستحدث و ساحلی
۳۰	۲- تخریب شن و ماسه ساحلی
۳۱	۳- آلوده نمودن نوار ساحل
۳۱	گفتار سوم: جرایم مرتبط با منابع آبی
۳۵	بند اول: جرایم ارتكابی نسبت به آبریان دریایی
۳۵	۱- صید در زمان های ممنوع
۳۵	۱-۱- فصول مجاز صید آبریان استخوانی
۳۶	۱-۲- فصول مجاز صید آبریان غضروفی (ماهی خاویار)
۳۶	۲- صید در مناطق ممنوع
۳۷	۳- صید گونه های ممنوع
۳۸	۴- صید گونه هایی که برای آنها اجازه لازم، دریافت نشده است
	۵- صید با آلات و ادوات و مواد غیرمجاز یا نگهداری اینگونه آلات و ادوات و مواد در شناور بدون کسب مجوز از شیلات
۳۹	
۴۰	۶- صید با استفاده از سموم و مواد منفجره و امثال آن
۴۱	۷- حمل و نگهداری محصولات صید شده غیرمجاز در شناور

- ۸- صید، عمل آوری، عرضه، فروش، حمل و نقل، نگهداری، واردات و صادرات انواع ماهی خاویاری بدون اجازه شیلات..... ۴۱
- ۹- انتقال غیرمجاز محصولات صیادی از شناور به شناور غیر مجاز..... ۴۳
- ۱۰- عرضه و انتقال آبزیان به منظور تکثیر و پرورش آنها بدون داشتن گواهی بهداشتی مجاز..... ۴۴
- ۱۱ - ایجاد هرگونه آلودگی یا انتشار بیماری های مسری و تخلیه فاضلاب های صنعتی و هرگونه مواد آلاینده که باعث خسارت به منابع آبی شود..... ۴۴
- ۱۲- رعایت نکردن مقررات مربوط به اصول صید شرعی ۴۶
- بند دوم: جرایم ارتكابی مرتبط با صنعت صید آبزیان دریایی ۴۶**
- ۱ - فروش آلات و ادوات صیادی غیرمجاز..... ۴۶
- ۲ - تغییر مسیر، ایجاد مانع فیزیکی و احداث هرگونه تأسیسات غیرمجاز در رودخانه هایی که به عنوان مسیر مهاجرت یا تکثیر آبزیان تعیین شده اند..... ۴۷
- ۳- رعایت نکردن مقررات مربوط به در معرض دید قرار دادن علائم، اسامی، حروف و شماره هایی که شناسایی یا تعیین شناور را ممکن می سازد ۴۸
- ۴- ارتكاب جرایم مندرج در قانون صید و شکار توسط مأمورین سازمان حفاظت محیط زیست و یا گزارش خلاف واقع مأمورین سازمان حفاظت محیط زیست یا عدم گزارش از ناحیه آنان..... ۴۸
- گفتار چهارم: جرایم مرتبط با محیط بندر ۵۱**
- بند اول: جرایم ارتكابی نسبت به نظم در تردد شناورها در محیط بندر ۵۲**
- ۱ - عدم اعلام ورود به بندر توسط کشتی های بیگانه..... ۵۲
- ۲ - توقف بیش از زمان تعیینی در بندر..... ۵۲
- ۳- توجه نکردن به تذکرات راهنمایان توسط فرماندهان کشتی..... ۵۳
- ۴ - الصاق هرگونه اعلان در محوطه بندر بدون اجازه بندر ۵۳
- ۵ - فعالیت شناورهای خارجی بدون کسب پروانه ۵۴
- ۶ - انجام فعالیت صیادی بدون کسب پروانه لازم ۵۵
- ۷ - فعالیت شناورهای صیادی صنعتی در مناطق صید ساحلی ۵۶
- ۸ - ماهیگیری در منطقه بندر بدون اجازه ۵۶
- بند دوم: جرایم ارتكابی نسبت به بهداشت و سلامت محیط بندر ۵۶**

- ۱- رعایت نکردن مقررات مربوط به هنگام ورود به بندر..... ۵۶
- ۲- رعایت نکردن مقررات مربوط به لنگر انداختن یا پهلو گرفتن در زمان قرنطینه ۵۷
- ۳ - همکاری نکردن با مامورین بهداری در مواقع قرنطینه..... ۵۷
- ۴ - عدم برافراشتن پرچم زرد توسط شناور..... ۵۸
- ۵ - اجراء نکردن دستورات مأمور بهداری از ناحیه فرماندهان کشتی..... ۵۸
- ۶ - نزدیک شدن کشتی های عادی به کشتی در حال ورود در زمان قرنطینه ... ۵۸
- بند سوم: جرایم ارتكابی نسبت به امنیت بندر..... ۵۹**
 - ۱ - رعایت نکردن مقررات مربوط به محموله محترقه ۵۹
 - ۲ - نداشتن نیروی انسانی در زمان ضرورت..... ۵۹
 - ۳ - حمل افراد توسط کشتی از یک بندر داخلی به بندر داخلی دیگر ۶۰
 - ۴ - عدم حضور دریائیان در موقع اخطار از طرف اداره بندر..... ۶۱
 - ۵ - عدم معرفی یدک کش ها به بندر در زمان ضرورت..... ۶۲
 - ۶ - استعمال مواد محترقه یا مشتعله در انبار کشتی ها و بارانداز ۶۲
 - ۷ - آتش زدن کشتی و یا تهدید به آتش زدن ۶۲
- بند چهارم: جرایم ارتكابی نسبت به حقوق و عوارض دولتی در بنادر ۶۳**
 - ۱ - برگزار نکردن تشریفات فروش کشتی ۶۳
 - ۲ - توقیف نکردن بار کشتی در مواعد مقرر ۶۴
 - ۳ - ارائه نکردن مشخصات کشتی و سیاهه محموله ۶۴
 - ۴ - نزدیک شدن کشتی به ساحل در نواحی که دفتر گمرکی وجود ندارد ۶۵
 - ۵ - خروج از بندر بدون دریافت پروانه خروج ۶۵
 - ۶ - استخراج اشیاء مغروق بدون اجازه اداره بندرها ۶۶
- گفتار پنجم: جرایم مرتبط با شناور ها ۶۶**
- بند اول: جرایم مرتبط با راه اندازی و به کارگیری شناور ۶۸**
 - ۱ - به کار انداختن شناور بدون دریافت گواهی ثبت ۶۸
 - ۲ - به آب انداختن شناور بدون دریافت پروانه و گواهی نامه بارگیری ۶۸
 - ۳ - به کار انداختن شناور در زمان اتمام مدت اعتبار گواهی رانندگی ۶۹

- ۴ - عدم ارائه سند ثبت و تابعیت کشتی ظرف ۳ روز به سازمان بنادر و کشتیرانی در مواقع بروز حادثه برای کشتی ۶۹
- ۵ - رانندگی قایق های موتوری بدون گواهینامه رانندگی یا راندن شناور با گواهینامه فاقد اعتبار ۷۰
- ۶ - اشتغال به حرفه رانندگی قایق بدون دریافت کارت ملوانی ۷۱
- بند دوم: جرایم ارتكابی نسبت به سلامت شناور و سرنشینان** ۷۱
- ۱ - مطابقت ندادن خط نشین کشتی با مقررات مربوط ۷۲
- ۲ - عدم اطلاع به اداره بندر در مواقع بروز سانحه و آسیب به شناور ۷۳
- بند سوم: جرایم ارتكابی نسبت به حقوق اشخاص بر شناور** ۷۳
- ۱- درج نکردن احکام و قرارهای صادره از سوی دادگاه که در حقوق عینی کشتی تغییر حاصل نماید در دفتر ثبت کشتی و اسناد ۷۳
- ۲- عدم اطلاع مالک کشتی به مرتهن ثانویه در خصوص مرتهن اول ۷۴
- ۳ - رهن گذاردن کشتی یا بار کشتی توسط فرمانده بدون علت موجه و ضرورت ۷۴
- بند چهارم: جرایم ارتكابی مرتبط با نظم در اعمال حقوقی و مادی شناور** ۷۴
- ۱ - عدم اطلاع اداره بندر از تغییر مالکیت شناور ۷۵
- ۲ - عدم ثبت معاملات کشتی با تابعیت ایرانی ۷۶
- ۳- عدم ثبت به موقع کشتی دریایما ۷۶
- ۴- تغییر در ساختمان کشتی بدون ضرورت ۷۷
- مبحث دوم: جرایم فرعی (مرتبط)** ۷۹
- گفتار اول: جرایم ارتكابی نسبت به تمامیت ارضی و ساحلی** ۷۹
- ۱ - عبور دادن اشخاص به صورت غیرمجاز از مرزهای آبی ۷۹
- ۲- رعایت نکردن مقررات عبور بی ضرر شناورها ۷۹
- گفتار دوم: جرایم ارتكابی نسبت به اخلاق و عفت عمومی** ۸۲
- ۱- جرایم منافی عفت ۸۲
- ۲- وارد کردن مشروبات الکلی ۸۲
- ۳- استعمال، خرید، فروش، حمل، نگهداری، در اختیار دیگران قرار دادن مشروبات الکلی، دایر کردن اماکن جهت استعمال مشروبات الکلی ۸۴

- ۴-استعمال مواد مخدر ۸۵
- گفتار سوم: جرایم ارتكابی نسبت به حقوق و عوارض دولتی ۸۵
- قاچاق کالا ۸۵
- گفتار چهارم: حوادث غیر عمدی ۸۷
- ۱-تصادفات وسایل نقلیه آبی ۸۷
- ۲-حوادث ناشی از کار ۸۸
- ۳-رعایت نکردن اصول حفاظتی از ناحیه کارفرما ۸۸
- فصل سوم: تحلیل جرم شناسی گونه های جرایم زیست بوم ساحلی و دریایی ۹۰
- مبحث اول: عوامل افزایش نرخ گونه های جرایم زیست بوم ساحلی و دریایی ۹۱
- گفتار اول: عوامل افزایش نرخ جرایم ارتكابی مرتبط با دریا ۹۱
- بند اول: عوامل افزایش نرخ آلوده نمودن دریا با مواد نفتی ۹۱
- ۱-فرسودگی شناورها ۹۱
- ۲-تصادفات و سوانح دریایی ۹۲
- بند دوم: عوامل افزایش نرخ جرم آلوده نمودن دریا با مواد غیر نفتی ۹۲
- ۱- فقدان تصفیه خانه های فاضلاب شهری و صنعتی ۹۲
- ۲-آلودگی های ناشی از سموم کشاورزی ۹۳
- گفتار دوم: عوامل افزایش نرخ جرایم ارتكابی مرتبط با نوار ساحلی ۹۴
- بند اول: عوامل افزایش جرم تخریب (برداشت) شن و ماسه ساحلی ۹۴
- ۱- تقاضای صنعت مسکن ۹۴
- ۲- دوری معادن شن، ماسه و سنگ کوهستانی از شهرهای ساحلی ۹۴
- بند دوم: عوامل افزایش جرم تصرف اراضی مستحدث و ساحلی ۹۵
- ۱- وقایع پس از پیروزی انقلاب اسلامی ۹۵
- ۲- تقاضای گردشگران ۹۶
- ۳-عدم اعلام جرم علیه موسسات و نهادهای دولتی ۹۶
- بند سوم: عوامل افزایش جرم آلوده نمودن نوار ساحلی ۹۷
- ۱- حضور گردشگران در نوار ساحلی ۹۷
- ۲- عبور فاضلاب های شهری و صنعتی از نوار ساحلی ۹۷

گفتار سوم: عوامل افزایش نرخ ارتکاب گونه های جرایم ارتكابی مرتبط با منابع آبیان و صنعت صید ۹۷

۱- بالا بودن نرخ تقاضای برای منابع آبی ۹۷

۱-۱- تقاضای بومیان ۹۷

۱-۲- تقاضای گردشگران ۹۸

۲- ادامه حرفه خانوادگی ۹۸

۳- بیکاری ۹۸

۴- تک محصولی بودن اکثر نواحی ساحلی ۹۹

۵- نظارت ناکافی از منابع آبی ۱۰۰

۶- فرهنگ حاکم مبنی بر عدم قباحت جرایم ارتكابی مرتبط با منابع آبیان و صنعت صید ۱۰۰

گفتار چهارم: عوامل افزایش نرخ ارتكاب گونه های جرایم ارتكابی مرتبط با محیط بندر و شناورها ۱۰۱

۱- مطلع نبودن از قوانین و مقررات ۱۰۱

۲- فرار از پرداخت مالیات ۱۰۲

۳- نوع کالاهای ورودی ۱۰۲

۴- تقاضای بالای بازار ۱۰۲

گفتار پنجم: عوامل افزایش نرخ جرایم منافی عفت ۱۰۳

مبحث دوم: گونه شناسی نظریه های تبیین کننده جرایم زیست بوم ساحلی و دریایی ... ۱۰۴

گفتار اول: محیط ۱۰۴

گفتار دوم: ارتباط عوامل محیطی و رفتارهای انسانی ۱۰۴

گفتار سوم: ظهور نظریه های جرم شناسی مبتنی بر تأثیر محیط ۱۰۷

بند اول: بوم شناسی ۱۰۸

گفتار چهارم: نظریه های جرم شناسی ناظر بر جرایم زیست بوم ساحلی و دریایی ۱۱۱

بند اول: نظریه های محیطی و موقعیتی ۱۱۱

۱- زیست بوم انسانی ۱۱۱

۲- زمینه های وضعیتی جرم (فرصت جرم) ۱۱۷

- ۳- محیط طبیعی و ارتکاب جرم..... ۱۲۱
- بند دوم: نظریه های یادگیری..... ۱۲۲
- ۱- فرآینده یادگیری..... ۱۲۲
- الف (شرطی کردن کلاسیک..... ۱۲۳
- ب (شرطی کردن کنشی..... ۱۲۳
- ج (یادگیری اجتماعی..... ۱۲۳
- ۲- قوانین تقلید تارد..... ۱۲۴
- ۳- معاشرت ترجیحی..... ۱۲۶
- بند سوم : نظریه های کنترل..... ۱۳۱
- ۱- قیود اجتماعی..... ۱۳۳
- ۲- کنترل اجتماعی هیرشی..... ۱۳۵
- ۳- خودکنترلی..... ۱۳۷
- بند چهارم: سایر نظریه ها..... ۱۳۹
- ۱- معنای جرم از دیدگاه مجرم..... ۱۳۹
- فصل چهارم: پیشگیری از انواع گونه های جرایم زیست بوم ساحل و دریایی ۱۴۲
- مبحث اول: پیشگیری غیر کیفی..... ۱۴۳
- گفتار اول: پیشگیری وضعی (موضعی، موقعیتی) (Situational Prevention) ۱۴۴
- ۱- استفاده از تجهیزات الکترونیکی..... ۱۴۴
- ۱-۱- نصب GPS در شناورها..... ۱۴۴
- ۲-۱- نصب تجهیزات رادیویی و راداری..... ۱۴۵
- ۳-۱- ایجاد سیستم جامع اطلاع رسانی در مورد شناورها..... ۱۴۵
- ۴-۱- استفاده از بارکدهای الکترونیکی..... ۱۴۶
- ۲- عرضه محصولات آبی بصورت بسته بندی..... ۱۴۷
- ۳- نصب علائم کمک ناوبری..... ۱۴۷
- ۴- استفاده از فندر در اسکله..... ۱۴۸
- ۵- ساماندهی محل های تردد داخل بندر..... ۱۴۸

- ۶- ساماندهی محل های تخلیه کالا ۱۴۹
- ۷- ایجاد مراکز بازرسی و کنترل شناورها در بنادر ۱۵۰
- ۸- حضور بازرسان کار و آموزش مستمر موارد ایمنی ۱۵۰
- ۹- از بین بردن پلاژهای مخروبه ۱۵۰
- ۱۰- تدوین نقشه جامع و نصب تابلوهای هشداردهنده ۱۵۱
- ۱۱- حضور مأمورین در نقاط جرم خیز (گشت های انتظامی) ۱۵۱
- گفتار دوم: پیشگیری اجتماعی (Social Prevention) ۱۵۳
- بند اول: فرهنگ سازی ۱۵۴
- ۱- خانواده ۱۵۴
- ۲- آموزش و پرورش ۱۵۵
- ۳- رسانه های جمعی ۱۵۵
- ۴- اصلاح باورهای جامعه ۱۵۵
- ۵- اشاعه مشارکت های مردمی ۱۵۶
- بند دوم: اشتغال زایی ۱۵۷
- ۱- استفاده دوگانه از تجهیزات و ساختمانهای شرکت های تعاونی پره ۱۵۸
- ۲- استفاد دوگانه از شناورها ۱۵۸
- مبحث دوم: پیشگیری کیفری ۱۵۹
- گفتار اول: راهکارهای پیشگیری کیفری از طریق اصلاح قوانین جزایی
- ۱۶۰
- بند اول: جرم انگاری برخی از اعمال ۱۶۰
- بند دوم: اصلاح تعاریف قانونی با هدف افزایش مصادیق افعال مجرمانه
- ۱۶۱
- بند سوم: افزایش محدوده مسئولیت کیفری ۱۶۳
- گفتار دوم: راهکارهای پیشگیری کیفری از طریق اصلاح نظام دادرسی
- ۱۶۴
- بند اول: رسیدگی سریع، قاطع و تناسب مجازات با عمل ارتكابی

۱۶۴.....

۱- عدم سرعت در رسیدگی ۱۶۵

۲- قاطعیت در برخورد ۱۶۶

۳- تناسب بین جرم و مجازات ۱۶۷

بند دوم: تشکیل دادگاه های ویژه جهت رسیدگی به گونه های مختلف جرایم زیست بوم

ساحلی و دریایی ۱۶۸

نتایج و پیشنهادات ۱۷۱

منابع و مأخذ ۱۷۳

الف: منابع فارسی ۱۷۳

ب: منابع انگلیسی ۱۷۸

ج: منابع اینترنتی ۱۷۸

ضمیمه ۱۷۹

مقدمه

وجود زیست‌بوم‌های خاص از جمله دریا، نوار ساحلی، جنگل، تالاب‌ها، مناطق شهری، صنعتی و تجاری و... و اهمیتی که این زیست‌بوم‌ها و محیط‌های زیست در زندگی و حیات و بقای بشر دارند، سبب شده است تا قانونگذاران ملی و بین‌المللی به این محیط‌ها توجه ویژه داشته باشند. لذا در تکوین و جرم‌انگاری و تصویب قوانین جزایی همواره محیط زیست و زیست‌بوم‌های ویژه مورد توجه قانونگذاران داخلی و مجامع بین‌المللی بوده است. و برای حفظ این محیط‌ها با دقت و گاه سخت‌گیری بیشتری افعال و ترک افعال اشخاص را در آن مناطق مورد بررسی و کنکاش قرار دهند.

قانونگذاران طبق اصل کلی جرم‌انگاری هر فعل و ترک فعلی که برای جامعه، اجتماع، محیط زیست به طور مستقیم و غیرمستقیم آسیب و ضرر بالفعل قابل توجه و یا آسیب و ضرر بالقوه قابل ملاحظه‌ای برساند شناسایی و نسبت به آنها قوانین مشتمل بر ممنوعیت با تعیین مجازات را تبیین و تصویب می‌نماید.

توجه به محیط، زیست‌بوم و اهمیت آن را می‌توان در ذیل اصل ۵۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی به خوبی مشاهده کرد این اصل به روشنی از اهمیت محیط زیست و نقش آن در حیات اجتماعی بشر و تعلق آن به نسل‌های بعدی سخن به میان آورده و اشعار می‌دارد: «در جمهوری اسلامی، حفاظت از محیط زیست که نسل امروز و نسل‌های بعدی باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌گردد. از این رو

فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.»

در قوانین عادی می‌توان به قانون راجع جنگل‌ها مصوب ۱۳۲۱/۱۰/۱۷ و قانون دریایی ایران مصوب ۱۳۴۳/۶/۲۹ و طرح قانونی راجع به شکار مصوب ۱۳۳۵/۱۲/۴ و.... اشاره کرد. در سطح بین‌المللی نیز برای نمونه می‌توان به کنوانسیون چهارچوب حفاظت از محیط دریای خزر که جمهوری اسلامی ایران در ۱۳۸۴/۰۳/۱۰ به آن ملحق شد، اشاره نمود.

از بُعد جرم‌شناختی وجود زیست‌بوم به عنوان یکی از موثرترین عوامل در شکل‌گیری رفتارهای مجرمانه توجه بسیاری از حقوقدانان و جامعه‌شناسان و روانشناسان را به خود جلب نموده، بطوریکه امروزه بر اهل علم ثابت شده است، ساختار و ویژگی‌های یک زیست‌بوم خاص و خصوصیات حاکم بر آن می‌تواند دلیل سبب ایجاد جرایمی ویژه و مختص همان زیست‌بوم شود. همچنین ممکن است نرخ برخی از جرایم به سبب وجود یک زیست‌بوم خاص افزایش یا کاهش یابد.

ویژگی‌ها، شرایط و خصوصیات زیست‌بوم ساحلی و دریایی سبب بوجود آمدن جرایم ویژه و خاصی در این محیط می‌شود. در برخی موارد نیز می‌تواند باعث افزایش نرخ برخی از جرایم ارتكابی شود. زیست‌بوم ساحلی و دریایی در برخی موارد فرصت ارتكاب جرم را به مرتکب می‌دهد.

بدین لحاظ شناسایی و بررسی جرایم ارتكابی ناشی از وجود زیست‌بوم ساحلی و دریایی، علل و عوامل افزایش نرخ اینگونه جرایم و نهایتاً راهکارهای پیشگیری از ارتكاب آنها لازم بنظر می‌رسد. شناخت این جرایم و علل ارتكاب و افزایش یا کاهش نرخ اینگونه جرایم به متولیان امر کمک خواهد کرد تا از این طریق نرخ ارتكاب جرم را به حداقل برسانند.

۱- بیان مساله

از نظریات علمای جرم‌شناسی، نقش و تاثیر طبیعت و جغرافیا در رفتار انسان می‌باشد. یک عامل طبیعی، یک ویژگی طبیعی، در انجام افعال و عدم انجام افعال توسط ساکنین در محیط و مکان خاص تاثیر مستقیم می‌گذارد. این عقیده و نظر تا جایی پیش می‌رود که در جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی جنایی جایگاه قابل توجه‌ای را به خود اختصاص داده شود. در این پایان‌نامه

یکی از عوامل طبیعی (وجود یک عامل طبیعی) در یک مکان جغرافیایی ویژه که تشکیل دهنده یک زیست‌بوم خاص می‌باشد مورد بررسی قرار می‌گیرد. عامل طبیعی در این تحقیق دریای خزر در شمال کشور می‌باشد.

وجود دریا و تشکیل زیست‌بوم ساحلی و دریایی موجب بروز کارکردهای مثبت و منفی برای این ناحیه جغرافیایی می‌باشد. در تحقق حاضر کارکردهای منفی مورد بررسی و مطالعه قرار می‌گیرد. از جمله کارکردهای منفی ناشی از وجود دریا می‌توان به بروز جرایم اصلی، افزایش جرایم فرعی^۱، تشکیل نهادهای انتظامی خاص، افزایش برخی از جرایم در این زیست‌بوم و

وجود این عامل هم از طریق مستقیم و هم غیرمستقیم بر سیمای جنایی، نرخ آمار کیفری، سیاست جنایی تاثیر می‌گذارد و به وجود آورنده جرایمی است که مستقیماً با دریا ارتباط پیدا می‌کنند. مانند آلودگی محیط دریا، بهره‌برداری غیرمجاز و برداشت شن و ماسه ساحلی، صید غیر مجاز، صید در فصل غیر مجاز، صید نوع غیر مجاز، عبور از مناطق آبی غیر مجاز، تردد با وسیله غیر مجاز و.....

از طرف دیگر در این زیست‌بوم جرایمی وجود دارند که به طور غیر مستقیم با دریا ارتباط پیدا می‌کند. مانند ارتکاب جرایم منافی عفت به لحاظ ویژگی خاص و جغرافیایی محل، ساخت پلاژها و اماکن جهت شرب مسکورات، قاچاق کالا، تصادفات دریایی، جرایم ناشی از روابط گارگری و کارفرمایی و

این پدیده از منظر جرم‌شناختی یعنی شناسایی ماهیت، فراوانی جرایم، علل و عوامل آن و راهکارهای پیشگیری از وقوع آن مورد بررسی قرار گیرد.

۱ - به فصل اول (گونه‌های جرایم زیست‌بوم ساحلی و دریایی) مراجعه شود.

۲- سوالهای تحقیق

سوال ۱: چه نوع جرایمی در سواحل و دریا به وقوع می پیوند و علل بروز این جرایم چیست؟

سوال ۲: راههای پیشگیرانه جرایم ارتكابی کدامند؟

۳- فرضیه‌ها

۱) دریا و سواحل کنار دریا به لحاظ عدم قابلیت سکونت، دارای جمعیت مسکونی کمی هستند که این امر باعث وقوع جرایمی که نیاز به مکان و محل خالی از سکنه دارد از جمله انواع قاچاق، جرایم منافی عفت،.... می شود. از طرفی دریا به لحاظ داشتن منابع غذایی انسانی در خود و سواحل مساعد برای اوقات فراغت و راه ارتباطی، دارای کاربرد تجاری و گردشگری نیز می باشد. این کار کردها موجب بروز انواع جرایم مرتبط با منابع آبی و صنعت صید، جرایم مرتبط با محیط بندر، جرایم مرتبط با شناورها و می شود.

۲) پیشگیری برای جرایم ارتكابی در این زیست بوم بیشتر از نوع وضعی خواهد بود از جمله الزام نمودن وسائل دریایی به داشتن دستگاه های پخش امواج رادیویی و استفاده از G P S تشویق و حمایت مالیاتی از ماهیگیران قانونی، افزایش گشت های انتظامی، نصب چیپ و بارکدهای الکترونیکی بر روی محصولات آبی، نصب موانع و علائم هشداری جهت جلوگیری از ورود به مناطق ممنوعه و.....

۴- پیشینه

در مورد بررسی وجود ارتباط بین زیست بوم ساحلی و دریایی و ارتكاب جرم باید قایل به تفکیک شد. بررسی زیست بومها (عوامل محیطی) بطور عام و بررسی زیست بوم دریایی در ارتكاب جرم بطور خاص.

بطور عام باید اشاره کرد، اولین مطالعات در مورد تاثیر محیط طبیعی بر افعال انسانی مربوط به بقراط حکیم می باشد. وی در طبابت خود به نقش اقلیم، فصول، بادهای توجه داشت. منتسکیو نیز در کتاب روح القوانین خود، علل وضع قوانین با توجه به تاسیسات سیاسی اجتماعی و عرف را نشان می دهد. به طور دقیق تر کتله فیزیکدان و منجم بلژیکی می باشد که